

SCHOLA WĘGAJTY jako zespół działający w ramach Stowarzyszenia „Węgajty” niedaleko Olsztyna powstała w styczniu 1994 roku. Tworzą go śpiewacy, aktorzy, muzycy, plastycy, teatrologi i muzykolodzy pochodzący z 6 krajów europejskich. Schola zajmuje się rekonstrukcją średniowiecznych dramatów liturgicznych, prezentacjami muzyczno-teatralnymi, badaniami nad tradycjami śpiewu liturgicznego i sakralnego, antropologią kultury oraz edukacją i animacją teatralną, muzyczną i plastyczną.

Od ponad 20 lat opracowuje i wykonuje najstarsze europejskie zabytki literacko-muzyczno-dramatyczne (rękopisy polskie, francuskie, włoskie, niemieckie). Ma w swoim dorobku i repertuarze 7 łacińskich średniowiecznych dramatów liturgicznych stanowiących kanon tego gatunku, które były prezentowane w wielu krajach Europy oraz głównych ośrodkach kraju.

Poprzez połączenie twórczych sił i doświadczeń aktorów, śpiewaków, instrumentalistów, teatrologów, antropologów, plastyków, językoznawców, liturgistów i przedstawicieli innych komplementarnych dziedzin, zespół wypracował unikalny i rozpoznawalny idiom wykonawczy i stylistyczny oparty na archaicznym i tradycyjnych technikach warsztatu muzyczno-teatralnego.

Wykonywane przez Scholę dramaty liturgiczne można zgrupować w kręgi tematyczne:

- bożonarodzeniowy – Ordo Stellae,
- wielkopostny – Planctus Mariae i Ludus Passionis,
- wielkanocny – Ludus Paschalis,
- starotestamentowy – Ludus Danielis oraz maryjny – Ordo Annuntiatione,
- Cuda św. Mikołaja – Miracula Sancti Nicolai.

ORGANIZATORZY

Stowarzyszenie Węgajty

Schola Węgajty

11-042 Jonkowo, Nowe Kawkowo 27
scholaw1@wp.pl • www.wegajty.pl
tel. 89 5129471 • 600005253 • 600005251

Stowarzyszenie
Muzeum Małej Ojczyzny
w Studziwodach

Prawosławna Parafia
Opieki Matki Bożej
w Bielsku Podlaskim

PATRONAT

Burmistrz Miasta Bielsk Podlaski

WSPÓŁORGANIZATORZY I PARTNERZY

Muzeum w Bielsku Podlaskim, Oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku
Policealne Studium Ikonograficzne w Bielsku Podlaskim
Męski Chór Kameralny im. Bogdana Onisimowicza
Stowarzyszenie „Metamorfosis” z Supraśla
Towarzystwo Krzewienia Dziedzictwa Muzycznego
i bizantyjski Chór im. Moiseya Petrovicha z Belgradu
Bizantyjski Chór „Harmosini” ze Skopje

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW

Funduszu Aktywizacji
Twórczości Teatralnej
Teatru im. Stefana
Jaracza w Olsztynie

Burmistrza Miasta
Bielsk Podlaski

Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

WSPARCIE FINANSOWE

Arhelan Spółka z o.o
MPEC w Bielsku Podlaskim
Bar „Anna”
Pensjonat „Cztery Pory Roku”
Jerzy Monachowicz
Alfa Sosna-Pawluczuk

Schola WĘGAJTY

KONTAKION O NAWRÓCONEJ

Dramatyzacja liturgiczna
według Hymnu
Św. Romana Melodosa (VI w.)

Bielsk Podlaski

Cerkiew Pokrowska
Piątek, 14.10.2016
godz. 17.40

ROMAN MELODOS

(pieśniarz) urodził się ok. 490 r. w Emesie, obecnie Hims w Syrii, zmarł ok. 555 r. w Konstantynopolu. Jeszcze przez Kościół niepodzielony uznany został za świętego.

Ten wielki bizantyjski poeta religijny tworzył za czasów cesarza Justyniana I. Był autorem niezliczonych kontakionów - liturgicznych hymnów poświęconych różnym świętom, postaciom biblijnym i wydarzeniom.

Powstanie kontakionu ma związek z rozbudowywaniem liturgii w VI wieku, gdy kultura bizantyjska osiągnęła okres wielkiego rozkwitu. Wielkie budowle sakralne jak Kościół Mądrości Bożej w Konstantynopolu, musiały mieć swe odzwierciedlenie we wspaniałości liturgii.

Słowo „kontakion” oznaczało pierwotnie drążek, na który nawinięty był zwój, z którym śpiewak stał przed wiernymi, później zwój pisma z pieśnią religijną, wreszcie samą pieśń religijną.

Kontakion jest dramatyzowaną poetycką homilią, pisaną grecką prozą metryczną, śpiewaną przez kantorów i dwa chóry antyfonalnie na przemian. Liturgicznie związany był z nabożeństwem jutrzni, kiedy to w wigilię świąt i uroczystości śpiewany był po melorecytacji Ewangelii. W celu uroczystego zaśpiewania kontakionu kantorzy wchodzili na wysoką ambonę, która w starożytnych bazylikach umieszczona była na głównej osi świątyni, pośrodku nawy kościoła pod centralną kopułą. Śpiewowi solistów wtórowały dwa chóry, rozmieszczone po dwóch stronach ambony, od strony prezbiterium.

Najpierw śpiewano strofę-wstęp, zwaną proimoiem, w której zapowiadano temat homilii. Strofę wprowadzającą kończył krótki refren, powtarzany chóralnie na końcu każdej recytowanej strofy.

Kontakion mógł mieć od 18 do 24 strof o stałej strukturze, biorąc pod uwagę liczbę sylab, miejsce akcentu w wersie, układ syntaktyczny. Historycznie rzecz ujmując, kontakiony powstały z łączenia nierówno zgłoskowych troparionów – krótkich pieśni liturgicznych wplatanych między lekcje Ewangelii. Strofy kontakionu nazywano dlatego troparionami albo częściej „ðikoi” co dosłownie znaczy dom, mieszkanie lub pokój (z tego później włoska „stanza”). Pierwsza strofa, allometryczna, nosiła nazwę „kukúllion” (czapka, kaptur). Kolejne naśladowały układ kukúllionu. Każdą strofę kończył refren (efymnion), najczęściej taki sam dla uzyskania poetyckiej jednolitości”. Początkowe litery strof tworzyły akrostych – imię autora,

często poprzedzone słowem „pokorny”. Szczególnie ulubioną strofę kontakionu, hirmos, poeta przenosił jako pierwszą strofę do nowo tworzonego kontakionu. Kontakia skomponowane na podstawie kilku hirmosów określano nazwą idomela.

Roman odziedziczył tę formę wyrazu poetyckiego po swoich poprzednikach z końca V wieku. Kontakiony miały charakter liryczno-dramatyczny, posiadały również partie narracyjne, ponieważ często stanowiły rodzaj katechezy. Melodos ozdabiał je figurami retorycznymi: apostrofami, pytaniami, ozdobnikami krasomówczymi. Często zawierały partie dialogowe, a czasem całe były, pełnym dramatycznej ekspresji, dialogiem.

HISTORYCY TEATRU

często widzą w kontakionach początki chrześcijańskiego prąd-dramatu misteryjnego. Dlatego jako Schola Węgajty zdecydowaliśmy się na opracowanie i inscenizację jednego z nich. Wybraliśmy kontakion przeznaczony na wigilię środy Wielkiego Tygodnia, który opowiada o nawróceniu jawnogrzesznicy, zakupieniu przez nią olejku i maści u sprzedawcy wonności, jej spotkaniu z Jezusem w domu Faryzeusza Szymona, namaszczeniu stóp Jezusa, odparciu zarzutów faryzeusza przez Jezusa i odpuszczeniu grzechów.

ZDECYDOWALIŚMY SIĘ PRZETŁUMACZYĆ TEN HYMN NA JĘZYK POLSKI

by przybliżyć wspaniałość poezji Romana polskim słuchaczom i widzom. Zadania przekładu podjął się muzyk, językoznawca i tłumacz, członek zespołu Scholi Węgajty – Maciej Kaziński z Proszowej.

ORYGINALNA MUZYKA KONTAKIONÓW NIE PRZETRWAŁA DO NASZYCH CZASÓW.

Wiadomo, że melodię klasyfikowało się zgodnie z tonem (echos), których w bizantyjskim systemie modalnym było osiem. Była ona albo tworzona specjalnie dla danego utworu i wtedy nazywano ją „idiomelon” albo poeta wykorzystywał muzykę istniejącej homilii, podając jej nazwę. Wiadomo, że określenie melodos oznaczało autora zarówno słów i muzyki. Pozwalało to na stworzenie dzieła kompletnego – z autorską muzyką, która według niego najlepiej odpowiadała tekstowi. Pierwsze notacje muzyczne bizantyjskie pojawiają się dopiero w X. wieku. Zachowały się jednak w późniejszych źródłach wskazania, co do dawnej praktyki śpiewu kontakionów. Marcin Abijski - muzykolog, śpiewak, absolwent greckich szkół teologicznych i muzycznych, znany z autorstwa grecko-

-bizantyjskiej muzyki do polskiego „Akatystu do Przenajświętszej Bogarodzicy” pióra ks. Józefa Maja, podjął się trudnego zadania skomponowania nowej bizantyjskiej muzyki do tego zapomnianego, starożytnego tekstu.

PREMIERĘ KONCERTOWEJ WERSJI TEJ DRAMATYZACJI ZAPLANOWALIŚMY W RAMACH SYMPOZJONU „PROLOG – CRESTA 2016”

– cztero-dniowego spotkania, wokół święta Romana Melodosa i Opieki Przenajświętszej Bogarodzicy, dnia 14 października, poprzedzonego warsztatami ikonopisania i śpiewu liturgicznego. Sympozjon organizowany jest w Bielsku Podlaskim, w regionie Podlasia – pogranicza, ogniskującego całe doświadczenie wielokulturowości Polski we współpracy z lokalnymi partnerami projektu, ze Stowarzyszeniem „Muzeum Małej Ojczyzny Studziwoły” i z Parafią „Opieki Bogarodzicy”.

Kontakion „O nawróconej” będzie wykonany przez śpiewaków – aktorów Scholi Węgajty we współpracy z lokalnymi kantorami z Podlasia, z Chórem im. Bogdana Onisimowicza i bizantyjskimi śpiewakami Chóru „im. Mojszeja Petrovicha” z Serbii i Chóru „Harmosini z Macedonii.

WYKONAWCY:

Marcin Abijski, Marcin Bornus-Szczyński, Adam Cudak, Maciej Góra, Maciej Kaziński, Marcin Małysz, Johann Wolfgang Niklaus, Serhii Petrychenko, Robert Pożarski, Fryderyk Wojda, Svetlana Butskaya, Monika Paśnik-Petryczenko, Doroteusz Fionik, Maksim Fionik, Krzysztof Stadnicki, Tomasz Sulima, Anna Fionik, Nika Jurczuk, Irena Korowaj, Agnieszka Krajewska-Werecka, Joanna Pietruczuk, Zoran Buljugic, Aleksandar Karlic, Nikola Lekic, Vladimir Nikolic, Nikola Popmihajlov, Nikola Sener, Dimitri Kumbaroski

Przekład: Maciej Kaziński

Muzyka i kierownictwo muzyczne: Marcin Abijski

Kierownictwo Artystyczne: Johann Wolfgang Niklaus